

**MEMÒRIA
D'ACTIVITATS
DESENVOLUPADES PEL
CEPCA
ANY 2019**

Centre d'Estudi i Prevenció de Conductes Addictives (CEPCA)

L'any 2019 el Cepca ha seguit realitzant els programes consolidats els anys anteriors. S'augmenten considerablement el numero d'usuaris, a la vegada que ha ampliat el seu àmbit d'actuació amb la participació en nous programes en coordinació amb altres institucions especialment al àmbit sanitari.

Els principals programes d'actuació que s'han portat a terme han estat:

- Programa d'assessorament i orientació familiar
- Escola per a famílies. Xerrades-col·loqui
- Intervencions amb alumnes de primària
- Programa "En parlem": Intervencions amb alumnes de secundària
- Programa d'intervenció en grups d'adolescents en risc en l'àmbit educatiu i comunitari
- Programa "Controla't"
- Programa SEXTIMA

ÀMBIT FAMILIAR

PROGRAMA D'INFORMACIÓ I ASSESSORAMENT

És un programa assistencial gratuït, atès per un/a psicòleg/a del centre, i que dona resposta a les demandes concretes relacionades amb la prevenció primària (on no existeix consum però es donen diferents factors de risc que augmenten la possibilitat d'un consum posterior) i la prevenció secundària (amb consums esporàdics o inclús abusius de drogues i conductes addictives). Va dirigit fonamentalment a famílies que tenen indicis de que algun membre comença a tenir contacte o ja comença a tenir problemes relacionats amb el consum.

Els nostres destinataris son majoritàriament els/les adolescents que estan començant a consumir substàncies o abusar de les noves tecnologies.

Pot accedir a aquest programa, amb cita prèvia, qualsevol persona que contacti amb el CEPCA o persones que siguin derivades des dels centres educatius a través del programa de detecció precoç.

A més hem incorporat un servei d'assistència i seguiment a les famílies que participen en les escoles de pares i mares que habitualment feim. Ja que al llarg dels anys hem detectat que aquestes famílies una vegada que entren en contacte amb el CEPCA es vinculen a aquest servei i acudeixen a naltros demanant-nos algun tipus de suport o assessorament en les seues pautes educatives.

- Persones assistides: 296
- Famílies ateses: 194
- Famílies donades d'alta: 42
- Total visites: 387

ESCOLA PER A MARES I PARES

Continuam realitzant cursos de prevenció dins del programa "Escola per a mares i pares", que s'ha convertit en un dels programes més consolidats del Cepca.

Aquest curs té una durada de 12 hores i tracta de complir amb els següents objectius: fomentar la formació de les mares i pares d'alumnes en relació amb les necessitats de desenvolupament, propiciar un espai de reflexió sobre situacions quotidianes i sobre criteris bàsics de funcionament familiar, analitzar les diferents etapes que recorre una família en el seu cicle vital, afavorir la comunicació en el grup familiar i amb l'entorn comunitari, facilitant la creació de xarxes socials, potenciar l'adequada relació família - centre - jove, incrementar la participació de les mares i pares d'alumnes en les activitats del centre, i prevenir conductes de risc en l'entorn familiar.

- Pares participants _____ 62
- Núm. escoles _____ 4
- Núm. sessions realitzades _____ 48
- Núm. de persones ateses en seguiment de les escoles de pares: 35

INTERVENCIONS AMB PARES I MARES. XERRADES INFORMATIVES

S'han realitzat una sèrie d'actuacions de caràcter puntual amb grups de pares i mares, abordant diversos temes amb la finalitat de sensibilitzar-los en la importància d'establir criteris preventius en l'educació dels seus fills. Aquest any ha participat molta gent en les sessions.

- Participants _____ 737
- Núm. de xerrades-col·loqui _____ 23

TOTAL PARTICIPANTS ÀMBIT FAMILIAR _____ 1095

ÀMBIT EDUCATIU

Les actuacions dirigides als alumnes s'orienten a conscienciar i dotar d'informació objectiva així com a promoure actituds, comportaments i habilitats socials d'afrontament a situacions reals que viuen els joves per tal de que siguin capaços de desenvolupar una mirada crítica sobre aquestes temàtiques i siguin autònoms per a prendre les decisions més encertades per tal de promoure la salut i el benestar d'ells i d'altres persones.

INTERVENCIONS PUNTUALS AMB ALUMNES A L'ÀMBIT EDUCATIU

En aquest apartat s'inclouen totes aquelles activitats realitzades pel CEPCA directament amb grups d'alumnes atenent demandes puntuals dels mateixos centres educatius. Els centres que ens han demanat fer aquestes xerrades han estat: IES Algarb, CEIP Poeta Villangómez, CEIP Labritja, CEIP Balansat, CEIP Torres de Balàfia, CEIP Jesus, CEIP Sa Bodega, Sa Consolació, CEIP Blancadona, Can guerxo, CEPA Sant antoni i Escola Francesa.

- Participants _____ 432
- Sessions _____ 21

PROGRAMA "EN PARLAM?"

El programa En Parlam s'orienta a conscienciar i dotar d'informació objectiva així com a promoure actituds, comportaments i habilitats socials d'afrontament a situacions reals que viuen els joves per tal de que siguin capaços de desenvolupar una mirada crítica sobre aquestes temàtiques i siguin autònoms per a prendre les decisions més encertades per tal de promoure la salut i el benestar d'ells i d'altres persones.

Les xerrades son impartides pels tècnics i les tècniques del CEPCA als centres educatius a petició dels tutors o orientadors. Tenen una durada de 55 minuts i cada centre té la possibilitat de triar aquells continguts que vulgui fer arribar al seu alumnat a través del full de demanda que se'ls tramet.

Objectius:

- Proporcionar informació objectiva i desmitificar falses creences sobre diferents temes que afecten directament la població adolescent.
- Desenvolupar, en funció de les característiques del grup, estratègies de reducció de riscos en relació amb els diferents temes tractats.
- Potenciar la capacitat crítica i fomentar la capacitat de prendre decisions de manera individual i autònoma davant possibles situacions relacionades amb els temes abordats.

Els temes que oferim són els següents:

- **DROGUES I ADOLESCÈNCIA:** S'hi aborden els principals conceptes i definicions relacionats amb el consum de substàncies en el context de l'adolescència, fent referència especialment a les més consumides pels joves (dirigida a alumnes de 1r d'ESO).
- **ALCOHOL. REDUCCIÓ DE RISCOS:** S'hi descriuen les característiques de les drogues legals i més consumides, els seus efectes i les conseqüències del seu consum. També s'hi donen estratègies de reducció de riscos, atès que són substàncies que la majoria dels adolescents consumiran (dirigida a alumnes de 2n d'ESO).
- **TABAC. REDUCCIÓ DE RISCOS:** S'hi descriuen les característiques de les drogues legals i més consumides, els seus efectes i les conseqüències del seu

consum. També s'hi donen estratègies de reducció de riscos, atès que són substàncies que la majoria dels adolescents consumiran (dirigida a alumnes de 1r d'ESO).

- CÀNNABIS I: S'incideix en les característiques, els efectes i les conseqüències del consum de cànnabis, així com els seus mites, per tal d'evitar l'inici d'aquesta substància.
- CÀNNABIS II: S'hi aborden els efectes de la substància a nivell psicològic i neurològic segons bases científiques, promovent la reflexió sobre aspectes com l'escassa percepció del risc, la legalització o els usos terapèutics (dirigida a alumnes de 4º d'ESO).
- DROGUES: ALTRES SUBSTÀNCIES: S'hi descriuen les característiques, els efectes i les conseqüències d'altres substàncies que també es troben en el context de l'oci nocturn juvenil, tals com la cocaïna, les drogues de disseny, els al·lucinògens, etc. (dirigida a alumnes de 4t d'ESO).
- TRASTORNS ALIMENTARIS: Es tracten els conceptes bàsics sobre nutrició adolescent i s'aprofundeix sobre els estereotips de bellesa existents i sobre la importància que es dóna actualment a l'aspecte físic a l'hora de poder tenir riscos alimentaris (dirigida a alumnes de 3r i 4t d'ESO).
- INTERNET I LES XARXES SOCIALS: S'aprofundeix en els riscos de l'ús d'Internet, i especialment en els relacionats amb les xarxes socials. També s'hi ofereixen pautes per reduir aquests riscos (dirigida a alumnes de 2n i 3r d'ESO).
- LES BONES RELACIONS ENTRE IGUALS: S'hi treballen pautes per evitar actituds problemàtiques i conflictes en l'àmbit del centre educatiu i en les relacions entre iguals (dirigida a alumnes de 1r i 2n d'ESO).
- IGUALTAT I TOLERÀNCIA: Es tracten conceptes com igualtat, tolerància, racisme i xenofòbia a través de diferents activitats participatives que afavoreixen la reflexió sobre aquests termes (dirigida a alumnes de 3r i 4t d'ESO).
- LA IGUALTAT DE GÈNERE: S'aprofundeix especialment en les diferències socials existents entre ambdós sexes i s'hi reflexiona tractant de promoure una perspectiva més igualitària (dirigida a alumnes de 1r i 2n d'ESO).
- PREVENCIÓ DE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE: S'hi aborden els aspectes principals relacionats amb la problemàtica de la violència de gènere i els punts bàsics per poder prevenir-la en el context dels adolescents (dirigida a alumnes de 3r i 4t d'ESO).

També es realitzen xerrades per a grups de formació professional (FP) bàsica, FP de grau mitjà o FP de grau superior.

- Participants _____ 8320 (ESO) i 462 (FPB)
- Sessions _____ 326
- Centres educatius _____ 17

PROGRAMA DE PREVENCIÓ SECUNDÀRIA AMB GRUPS DE RISC

Aquest programa es desenvolupa a través de tallers de reducció de consum de drogues per a grups de joves que es trobin en situació de risc. Tenen com a objectius que els menors s'involucrin a través del diàleg, la participació activa, l'intercanvi d'experiències i informació, entre altres, que els hi permetrà prendre decisions responsables que redueixin la vulnerabilitat enfront de situacions potencialment problemàtiques.

El Taller es dirigeix a grups de joves d'edats entre 14 i 19 anys que podien considerar-se en situació de risc per no haver complert els objectius de l'ESO, i que cursen mòduls de Formació Professional Bàsica o son admesos en diferents programes alternatius com ALTER i PISE. També es poden realitzar als grups de Garanties Juvenils gestionats pels ajuntaments.

- Participants _____ 6
- Grups _____ 1
- Sessions _____ 8

PROGRAMA "CONTROLA'T"

Aquest programa a més d'haver-se consolidat, ha crescut en número de persones implicades. Continuem treballant en xarxa amb els educadors socials del municipi de Sant Josep, Sant Joan i el de Sant Antoni. Els municipis de Santa Eulària i Eivissa són implementats per l'equip del CEPCA.

És un programa escolar de prevenció universal (dirigit als alumnes de 5è i 6è de primària) que aborda els riscos relacionats amb el mal ús de les noves tecnologies (Internet, videojocs i mòbil). També hi implica als pares, ja que se'ls ofereix una xerrada per donar-los estratègies educatives sobre aquests temes.

Objectius

- Conèixer l'ús que els alumnes fan de les noves tecnologies.
- Reflexionar sobre l'ús que actualment s'està donant de les noves tecnologies.
- Proporcionar informació objectiva i clara de l'ús d'Internet, dels videojocs i del mòbil.
- Analitzar i prevenir els riscos associats a un mal ús.
- Realitzar un estudi sobre usos de noves tecnologies per part dels participants i les seues famílies.

Aquest programa consta de dues sessions per curs. Aquestes sessions busquen fomentar la participació activa de l'alumnat, amb l'objectiu que hi exposin els seus dubtes, inquietuds, experiències i opinions.

El programa, elaborat pel CEPCA, compta amb materials que recullen els continguts teòrics i pràctics dirigits tant als alumnes com a les seues famílies (manual per a l'alumne i manual per als pares).

- Participants _____ 2823 (1919 per part de CEPCA i 1674 per part dels tècnics municipals)
- Centres _____ 43

PROGRAMA SEXTIMA.

És un programa que neix d'un curs de formació realitzat el maig de 2014 amb l'Àrea de Salut d'Eivissa i Formentera (ASEF) i on sorgeix la idea d'integrar les dos institucions

En aquest sentit, ens coordinam per a que l'ASEF dugui a terme xerrades a tots els grups de 2n ESO i el Cepca a la resta, és a dir, a 1r, 3r i 4t de l'ESO de l'illa d'Eivissa.

Els objectius d'aquest programa són:

Objectius generals:

- Informar, formar i sensibilitzar els joves per fomentar actituds responsables que els permetin tenir relacions sexuals segures i satisfactòries.
- Analitzar els coneixements, les pràctiques i les actituds de la població estudiantil en referència a les relacions de parella, els comportaments sexuals i la prevenció d'embarassos no desitjats i d'ITS.

Objectius específics:

- Prevenir embarassos no desitjats, el VIH i altres infeccions de transmissió sexual.
- Transmetre als adolescents informació pràctica i actualitzada sobre mètodes anticonceptius i prevenció d'ITS.
- Capacitar per a la presa de decisions en relació amb les pràctiques de risc.
- Proporcionar als joves una formació afectivosexual lliure d'estereotips sexistes, basada en els valors del respecte mutu i de l'autonomia personal.
- Fomentar actituds d'empatia i normalització de la sexualitat cap a persones amb pràctiques i orientacions sexuals diferents.
- Promoure formes de relació més justes i igualitàries.
- Introduir la visió de gènere com a eix transversal de les xerrades planificades dins del programa.

Les xerrades aborden els següents **temes**:

1a sessió: "La salut afectivosexual" (1r ESO, 1 hora de durada)

2a sessió: "Taller d'educació sexual" (2n ESO, 2 hores de durada)

3a sessió: "Les bones relacions en parella" (3r ESO, 1 hora de durada)

4a sessió: "Sexe segur i responsable" (4t ESO, 1 hora de durada)

La primera, tercera i quarta sessions han estat i seran impartides per tècnics del CEPCA del Consell Insular d'Eivissa (en el cas de l'illa d'Eivissa) i per tècnics del Consell Insular de Formentera (en el cas de Formentera), mentre que la segona sessió l'han treballat professionals de l'ASEF.

Una de les particularitats d'aquest programa és que està estructurat com un continu, i com tal s'ha ofert als centres, perquè els i les alumnes que comencin 1r d'ESO arribin a 4t havent participat en les quatre sessions.

	CEPCA	ASEF	TOTAL
Participants	3531	1279	4810
Grups	123	50	185
Centres	21	16	16

PROGRAMA DE FORMACIÓ DEL PROFESSORAT

La participació dels professors/es i educadors/es dels centres escolars en la comunitat, constitueix un paper important per a la posada en marxa i desenvolupament de programes de prevenció de drogodependències en la societat.

El perquè de la importància de la implicació i participació dels professors/ es en l'àmbit de la prevenció de les drogodependències es fonamenta en el concepte del mediador social com "el ciutadà que ocupa un lloc estratègic en la societat, que li permet alhora rebre informacions de caràcter científic i institucional i transmetre-les de forma comprensible i eficaç a determinats col·lectius socials, que d'altra manera o no rebrien les intervencions o no estarien en condicions d'assumir-les, codificar-les i utilitzar ". (Comas, D., 1.989).

Per treballar la salut i el desenvolupament personal és imprescindible el treballar amb els centres a nivell de professorat. És important treballar amb els dos contextos de socialització més rellevants per als joves: la família i l'escola.

Al 2019 hem realitzat formació amb el professorat del Centre Educatiu Waldorf Eivissa, i a les jornades de formació dels CEPS (Centres Educatius Promotors de la Salut)

- Participants _____ 78

- Sessions _____ 4

TOTAL PARTICIPANTS ÀMBIT EDUCATIU _____ 11.227

ÀMBIT COMUNITARI I LABORAL

PROGRAMA DE FORMACIÓ DE GRUPS DE RISC.

Els tallers socioeducatius es dirigeixen a grups de joves que es trobin en situació de risc i busquen promoure que els menors s'involucrin a través del diàleg, la participació activa, l'intercanvi d'experiències, el desenvolupament de tècniques cognitives i conductuals, entre altres, que els hi permetrà prendre decisions responsables que redueixin la vulnerabilitat enfront de situacions potencialment problemàtiques. És important considerar que per a fer un treball adequat, els grups d'intervenció no han d'excedir de deu participants.

Les intervencions es fan amb grups de joves d'edats entre 14 i 20 anys que estan complint mesures judicials i als qui els jutges imposen com una d'aquestes mesures la realització de tallers de prevenció. Es desenvolupa en col·laboració amb la Delegació de Menors del Govern dels Illes Balears, que és qui supervisa les mesures i demana la intervenció del CEPCA en el desenvolupament dels tallers.

El Consell d'Eivissa té un conveni de col·laboració firmat amb el Govern de les Illes Balears per a la realització d'aquests tallers.

Els tallers consten de 5 sessions amb una durada de 2 hores cadascuna. Els continguts de cada taller són els següents:

- Taller de prevenció de consum de drogues.
- Taller d'educació afectiu-sexual.
- Taller de resolució de conflictes.

- Participants _____ 40
- Grups _____ 6

PROGRAMA DE PREVENCIÓ REALITZAT JUNTAMENT AMB PERSONAL DEL CAD

S'ha continuat amb les sessions d'informació dirigides a persones amb mesures judicials en estreta col·laboració amb el personal del Centre d'Atenció a Drogodependents.

- Participants _____ 12

PROGRAMA DE FORMACIÓ DE MEDIADORS SOCIALS

Continuem amb l'oferta formativa dirigida a tots aquells professionals que des d'altres àmbits d'actuació i pel tipus de treball que desenvolupen considerem que són un potencial important per actuar com a agents preventius.

Aquest any s'ha realitzat un curs per a personal de infermeria per al programa de consulta jove als Instituts de secundària

- Participants _____ 33
- Sessions _____ 8

ACTIVITATS DE PREVENCIÓ COMUNITÀRIA INTERINSTITUCIONAL

Des del Cepca entenem que la promoció de la salut en general i la prevenció de drogodependències en particular és un treball continuat en el temps que suposa la involucració, la participació i la col·laboració d'institucions, col·lectius i associacions, tant de l'illa d'Eivissa com de la comunitat balear. La coordinació interinstitucional és imprescindible per a elaborar, implementar, difondre i avaluar plans de prevenció, programes, protocols o informes relacionats amb la prevenció de drogues i conductes addictives de la millor manera possible, millorant els resultats amb els recursos que hi ha.

A través d'aquestes tasques i partint de les necessitats comunitàries existents, s'han elaborat i desenvolupat diferents programes i accions dirigides a la comunitat, afavorint la creació de xarxes d'intercanvi d'informació i experiències.

És necessari per a la elaboració d'aquestes intervencions realitzar un bon procés de planificació de les actuacions partint d'un bon anàlisi de les necessitats detectades, marcant objectius i estratègies d'intervenció així com preparar les avaluacions necessàries.

Així, en aquells programes o intervencions que venen establertes i fixades per les pròpies institucions, l'equip del Cepca col·labora en la seua difusió, implementació i avaluació.

Els objectius han estat:

- Dissenyar i implementar plans de formació i actuacions conjuntes entre institucions per promoure la salut i la prevenció de drogodependències i altres addiccions dirigits a tècnics professionals que treballen a l'àmbit comunitari.
- Fomentar i facilitar canals de coordinació entre les diferents xarxes i recursos existents en l'àmbit comunitari (Ajuntaments, Servei de Menors, Servei de Salut, Pla d'Addicció i Drogodependències de les Illes Balears (PADIB) del Govern Balear,...) promovent el desenvolupament de programes de prevenció comunitària que comptin amb tots les agents implicats.
- Promoure i donar suport al desenvolupament de programes, protocols i plans locals de prevenció de drogodependències i altres addiccions dels Ajuntaments de l'illa.
- Col·laborar amb la difusió, implementació i avaluació dels programes preventius del PADIB del Govern Balear (Bon Dia Salut, Centres Promotors de la Salut, ...) i del IBSalut.

Aquest any el CEPCA ha participat en el Ple Infantil de Sta. Eulària, la presentació de l'Estudi Escolar Sobre Consum de Drogues del Consell d'Eivissa, el programa Convivexit de la UNED, les jornades dels CEPS a Palma de Mallorca i la jornada del Sextima amb l'ASEF.

- Participants _____ 126
- Sessions _____ 14

TOTAL DE PARTICIPANTS ÀMBIT COMUNITARI _____ 126

ÀMBIT	TOTAL
FAMILIAR	1095
EDUCATIU	11.227
COMUNITARI	126
Totalitat d'usuaris del CEPCA any 2019	12.448